מדרבנן הוא א]: כלי חרס שיצא כו': ב] כלי אמר רחמנא ולא כלי הוא [א]שניקב ג] בשורש קטן: כלי נחשת [כו'] פוחתו [וכו']: ד] והא לאו כלי הוא [ב]דרציף ה] מרציף (הוא) אמר ריש לקיש [ג]מעיל שניטמא מכניסו בפחות (א) משלש על שלש ומכבסו ° משום שנא' 1לא יקרע מותיב רב אדא בר אהבה (א) [ד]העבין והרכים אין בהן משום שלש על שלש אגב אביהן חשיבי והא בעי שבעה ו] סממנין דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ה]דם חטאת [ו]ומראות נגעים צריכין שבעה סממנין ותניא (ב) אלא [ז]שאין מכניסין מי רגלים למקדש

מדרבנן. גזירה דילמא לא אתיא למיקרע רובה אבל מדאורייתא טהורה ומותר להכניסה משום מלות כיבוס: ז] נראה בעיני שחסר מן הספרים ח] דגבי כלי חרס לא שייך לשנויי דמרלף ליה מרלף והאי שינויא גבי כלי נחשת הוא והכי פריך פוחתו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא בשעת מריקה ושטיפה: ומשני **דרלף ליה מרלף.** אחר שפוחתו ט] מכין עליו בקורנס ומחברו וחזר שם כלי עליו וגבי כלי חרס איכא למימר דניקבו דמתניתין במוציא י] משקה ליטהר ועדיין כלי הוא לקבל זיתים במס' שבת בפרק המצניע (דף צה:): **מעיל.** של בגדי כהונה שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים ונטמא מכניס מקום הדם לפנים: **בפחות משלש על שלש.** שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי איפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר לא יקרע: **העבים.** בגד עב: **והרכין.** פלטר"א יא] שאינו ארוג: **אין בהן משום שלש על שלש.** דלאו ללבישה חזו ולאו לתקן בהן חלוק אלא לישב עליו וצריך שלשה על שלשה ומעיל עב הוא כדקי"ל בסדר יומא (דף עא:) חוטן כפול ששה עשר ואפי' שלש על שלש יכנים: **אגב אבוהון.** כשהוא מחובר בבגד חשוב ג' על ג' דידיה: **והא בעי.** דם חטאת שבעה סממנים השנויין במס' נדה (דף סא:) לענין כתמים רוק תפל יב] ומי רגלים ונתר ובורית ואהל וקמוניא ואשלג והיכי מעיילינן מי רגלים לעזרה ומתני' קפריך: **ומראות נגעים.** שהזקיק הכתוב נגעי בגדים לכיבוס דכתיב (ג) וכבסו את אשר בו הנגע: **ותניא.** בפיטום הקטרת (כריתות ו.) שאין מכניסין מי רגלים למקדש:

הכי

מ"מ י"ל דטלית ובגד דשמעתין שאני שהם כלי ושם כלי עליהן וכשנקרעו כיון דאזיל שם כלי מינייהו טהרו לגמרי אבל בבהמה המקשה (חולין דף עז:) איירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו ולא טהר ממגע מדרס אע"פ שטהור מן המדרס ובפ' העור והרוטב [שם דף קכג.] פי' בקונטרס דההיא דאבל טמא מגע מדרס כשהיה בו ב' טומאות מדרס החמורה ומגע זב ואהני החלוקה לבטל המדרס דתו לא חזו ליה ופשא ליה טומאת מגע דחזיא לשלש אצבעות אבל בהעור והרוטב (שם) איירי דליכא אלא חדא טומאה או מגע זב בלא הכבדה או מגע שרץ ונבלה וחד שמא הוי וכולה טומאה דשלשה יג] על שלשה היא וקריעה מהניא לבטולי שמא מינה ותו לא פש עלה מידי. ואין זו שום סברא לחלק בין טומאה אחת לשתי טומאות דכיון שנשאר בטלית שלש על שלש שזהו שיעור טומאת מגע היאך יהיה טהור ובתחילת הסוגיא פי' שם בקונטרס טלית שהתחיל בה לקורעה ולבטלה מתורת טלית מאחר שאין ראוי למלאכה ראשונה ואין שמה עליה מיטהרת אע"פ שיש בשירים שלש על שלש ועדיין ראויין יד] לקבל טומאה טהרו מטומאתן ראשונה דומיא דכלי חרס דשבירתו מטהרתו ושבריו מקבלין טומאה כדאמר באלו טריפות (שם דף נד:) הן וקרקרותיהן ואין טו] (זו) משם ראיה דהתם איירי כשייחד השברים אח"כ אבל בלא ייחוד לא כדפרישית שם טז] ונראה יז] לפרש דקריעה דבגד וטלית איירי תרוייהו כשקורע קרעים הרבה ואין בכל אחד רוחב שלשה יח] ולהכי קאמר טהורה לגמרי אע"ג שעדיין כל הקריעות מחוברין בסופן לאו חיבור הוא כיון שכל קרע וקרע יט] שקרע עד רובה של טלית (בפחות משלשה על שלשה) הוי כאילו גמר כל אחד ואחד עד סופו וכגון שלא שייר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת דאם שייר הוי טמא מדרבנן כדמסקינן הכא וזהו תימה מ"מ דלענין טומאה לא מיקרי בגד מן התורה אע"ג דשייר בה כדי מעפורת ולגבי כ] חטאת מקרי בגד וכמו כן קשה בסמוך גבי כלי חרס שניטמא [כו' נוקבו כו'] [דפריך] כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא ומשני דנקיב ליה בכדי שורש קטן והשתא א"כ לאו כלי הוא שהרי מיטהר כא] מטומאתו ונראה לפרש כיון שמועיל לו ייחוד לאותו בגד ששייר בו כדי מעפורת שלא הבדיל הקרעים על פני כולו ולאותו כלי שניקב בשורש קטן שאם היה מיחדו לזיתים או לרימון היה מקבל טומאה מכאן ולהבא חשיב הוא כלי ובגד לענין דם חטאת כיון דאין מחוסר מעשה אלא ייחוד בעלמא והא דקאמר בסמוך גבי כלי נחשת פוחתו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא ומשני דרליף ליה מרליף אין לפרש כמו רלפינהו מרליף דפ"ק דשבת כב] (דף טז:) פי' שיתקן הפחיתה שמכה עליו בקורנס ומחברו וחזר שם כלי עליו דא"כ בגד נמי לישני הכי שחזר ותפרו לאחר שקרעו כג] אלא ע"כ הוא חשיב בגד חדש וכלי חדש וכאילו אינו ראשון ורליף ליה היינו שהופך לצד פנים לצד חוץ ולצד חוץ לצד פנים ונעשה תוכו גבו וגבו תוכו ומיטהר בכך מטומאתו וקצת תימה מה שייך באותו כד] שיעור דשורש קטן לענין טהרת כלי שאותו שיעור הוא לענין הכשר זרעים בסוף המצניע (שבת דף צה:) ואם הכלי מיוחד לאוכלין שיעורו בזיתים אבל בשורש קטן לא ואם הוא מיוחד למשקין שיעורו בכונס משקין ובקונטרס פירש כה] דשורש קטן איכא למ"ד שזהו שיעור נקיבתו ליטהר ואי אפשר לומר כן דהא פלוגתא דאמוראי הוא בסוף המצניע (שם דף צה:) דכדי שורש קטן וכדי מוציא רימון ופי' שם בקונטרס דפליגי לענין הכשר זרעים דלענין טומאה משנה היא במסכת כלים (פ"ג מ"א) דעשוי לאוכלין שיעורו כזיתים ומשקין בכונס משקה ומיהו גם לאותו פי' קשה דמתני' היא במס' עוקצין (פ"ב מ"י) דלהכשיר זרעים בשורש קטן ומפרש ר"ת דלענין צמיד פתיל פליגי ליחשב פתח בסתם כלים אבל לענין טומאה לא פליגי ויש לפרש בדוחק דהאי כלי חרס עשוי לאוכלין ולמשקין שהרי מבשלין בו חטאת ויש בו מרק ולכך שיעורו בשורש קטן ואין עליו לא תורת כלי העשוי למשקין ולא תורת כלי העשוי לאוכלין ולא דמי להא דגרסי' במס' כלים (פ"ג מ"א) העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרא כו] כזיתים היינו בשעה שמניחים בו משקין אין מניחין בו אוכלין וכשמניחין בו אוכלין אין מניחין בו משקין אלא כז] שמניחין בו אוכלין בפני עצמן ומשקין בפני עצמן אבל הכא בקדירה שמבשלין בה בשר שעשוי להשתמש אוכלין ומשקין על ידי תערובת והא דאין שיעורה ככונס משקה משום דאכתי ראוי לבשל בה שיכול להניח בשר כנגד הנקב וגם המרק כח] שהאור מעמיד המרק שלא יצא לכך שיעורה בשורש קטן והאי דלא קאמר בסוף המצניע (שבת דף צה:) שש מדות בכלי חרס משום דמדה זו של שורש קטן קחשיב כט] (זה) לענין הכשר זרעים ומיהו קשה דבהדיא תנן במס' כלים (בפ"ג מ"ב) האילפס והקדירה שיעורן כזיתים ואי הוה אמינא דשיעור זיתים דבעינן ל] מדרבנן הוה ניחא כדקאמר גבי בגד אבל מדאורייתא אם ניקב בשורש קטן טהור:

מעיל שנטמא מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו. בסוף כירה (שבת דף מז.) גבי בגד עניים לעניים משמע מתוך פירוש הקונטרס בשלש על שלש ביד עשיר דלא מקבל טומאה כלל והא דתנן (כלים פרק כז מ"ב) שלש על שלש לטמא מת היינו דוקא בעניים אבל בעשירים בעי שלשה על שלשה וקשה לר"ת מהך דמעיל דפריך עלה רב אדא מההיא דעבין והרכין והשתא למה לי לאקשויי מההיא והא בגדי כהונה בגדי עשירים הם דאין עניות במקום עשירות ושיעורן בשלשה על שלשה ועוד תניא בפ' במה מדליקין (שבת דף כו:) שלש על שלש מניין ת"ל והבגד והתם לא מפליג בין עניים לעשירים לא בקרא ולא בשמעתא ואומר ר"ת דלענין טומאת מת ושרץ אין חילוק בין עניים לעשירים אלא לענין מדרס איירי התם דבעי שלשה על שלשה לעשירים והיינו טעמא דמדרס בייחוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד למדרס פחות משלשה על שלשה ואפילו ייחד בטלה דעתו לא] ועוד הביא ר"ת ראיה דבטומאת מדרס הוא דמפלגי בין עניים לעשירים דבמס' כלים (פרק כז מ"ב) תנן דבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס משום שלש על שלש לטמא מת ובעל כרחין בעשירים איירי דאי בעניים הא תנן בפרק (כח מ"ח) בגדי עניים אע"פ שאין בהם שלשה על שלשה טמאין מדרס ויש משניות שכ' בהן אע"פ שאין בהן שלש על שלש ודומה שהוא טעות סופר לב]: **מכניסו פחות משלש.** אפילו למאן דאמר בריש כל הפסולין (לעיל דף לג:) ביאה במקצת שמה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לחותכו לא חשיב כאילו נכנס כולו: **והא בעי שבעה סממנין.** פי' בקונטרס דאמתניתין פריך וקשה דלעיל הוה ליה לאקשויי ונראה דלריש לקיש דוקא פריך דאיירי בבגדי כהונה בהדיא אבל מתני' איכא לאוקומה בבגדי הדיוט שיכול להעביר ולכבס ע"י צפון אבל מעיל דכהן גדול אינו יכול לכבסו ע"י צפון משום דאמרינן במסכת נדה (דף סב.) דאפילו צבעא נמי מעבר מיהו אמילתא דרבה בר אבוה גופא דקאמר דם חטאת ומראות נגעים צריכין ז' סממנין [נמי] הוה מצי לאקשויי הא אין מכניסין מי רגלים למקדש:

מסורת הש"ס

(א) כלים פכ"ח מ"ח ירושלמי שבת פ"ב ה"ג, (ב) [כריתות ו.] ירושלמי יומא פ"ד הל' ה. וכעי"ז ראש השנה לג., (ג) ויקרא יג נד

הגהות הב"ח

(א) גמ' בפחות משלשה על שלשה כצ"ל וכן בסמוך וכן ברש"י:

גליון הש"ס

[גמ' משום שנאמר לא יקרע. יומא דף עב ע"א]:

שינויי נוסחאות

א] תיבת הוא נמחק (*ש"מ): ב] נוקבו כלי אמר כו' (*ש"מ): ג] נ"א דנקיב ליה כשורש קטן (*פרי"ד). ס"א דרציף ליה מירצף. ס"א שניקב במוציא משקה (ש"מ). וע' בס"נ ברש"י: ד] כלי אמר רחמנא והא לאו (ש"מ): ה] דרציף ליה מרציף (ש"מ והגרי"ב וכן ברש"י): ו] שבעה (כתה"י). וכן בסמוך: ז] ס"א ה"ג נוקבו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי דנקיב ליה בשורש קטן. ואיכא למ"ד במס' שבת שזהו שיעור נקיבתו לטהר ומיהו עדיין כלי הוי לקבל זיתים: פוחתו כלי אמר רחמנא כו'. וההמשך כלפנינו (כתה"י ושמכ"י): ח] הגירסא שהיתה כתובה בספרים היא כן נוקבו כלי אמר רחמנא ולאו כלי הוא דרציף ליה מירצף אמר ר"ל מעיל וכו' (ב"ש): ט] שפיחתו מקיש (*ש"מ): י] נ"א בכונס (צ"ק). ור' אות ג': יא] פי' לֶבֶד (לעזי רש"י): יב] בס"מ נוסף ומי גריסין. ונמחק ואהל: יג] דשלש על שלש כצ"ל (ח"נ מלאי"ט): יד] ראויה כו' טהרה מטומאתה כו' (כ"ה ברש"י שם): טו] ואין זו שום ראיה (תוס' חולין עג ע"א): טז] ומסיים בתוס' הרא"ש (חולין קכג ע"א) לכן דין הוא שנטהר הכלי, אבל הכא אחרי שכל קרע וקרע חזי לקבולי טומאה למה טהרו: יז] ועוד נ"ל לפרש כצ"ל (צ"ק). [דהא כבר תירצו לעיל]: יח] שלש ולהכי קאמר דטהור לגמרי דאע"ג (תוס' חולין שם): יט] וקרע נקרע עד רוב הטלית והוי כאילו נגמר כל קרע וקרע עד סופו וכגון (תוס' חולין שם): כ] ולגבי דם חטאת (הגרי"ב): כא] מיטהר בכך (ש"מ): כב] דשבת ולא כמו שפרש"י דפירש שיתקן הפחיתה כצ"ל (צ"ק): כג] שקרעו וע"י כך היה חשוב בגד כו' (חלופי גרסאות): כד] צ"ל אותו (ש"מ): כה] עי' בס"נ לעיל אות ז: כו] לחומרו בזיתים דהאיך בשעה (שמכ"י): כז] ס"א אי נמי שמניחין (שמכ"י): כח] המרק עב והאור מעמיד (ש"מ וצ"ק): כט] קחשיב שם לענין (צ"ק): ל] תיבת דבעינן נמחק (ש"מ): לא] בתוס' הרא"ש שבת שם מוסיף, ואע"ג דעני יחדה לישיבה לא הוי מיוחדת לעשירים. עע"ש: לב] אמנם הר"ש מקיים הגירסא עי"ש (הגרי"ב):

שיטה מקובצת

תוד"ה (מעמ' הקודם) לא שנו. ורליף ליה היינו שהופך לצד פנים. נ"ב ולפירוש זה אינו ר"ל שנוקבו כלל (הר"פ ז"ל. ב"ש): **בא"ד** (בסופו) ואי הוה אמינא דשיעור זיתים מדרבנן הוה ניחא. עוד פירש מש"ח דשמא שרש קטן מועיל לטומאה דלמפרע ושיעור זיתים שלא יהא טמא מכאן ולהבא (הר"פ ז"ל. ב"ש):

עין משפט
נר מצוה

לז א ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה כא:
לח ג מיי' שם הלכה כ:
לט ד מיי' פרק כ"ג מהל' כלים הלכה ב:
מ ה מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י:
מא ו מיי' (פי"ח) [פי"ב] מהל' טומאת צרעת הלכה ה:
מב ז מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה פִי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ: שמות כח, לב

מוסף רש"י

למקדש. שבעזרה היו מפטמין (כריתות ו.):

לעזי רש"י

פלטר"א פילטר"א. לֶבֶד.

ליקוטים

שיך לעמ' קודם אסורים נמצא שהשלחים אינם אסורים אע"ג דאית להו רירא עכ"ז לא עביד לישה מכ"ש חטי ושערי דלית בהו חדא מינייהו לית בהו רירא ולא עבדי לישה ולכך מותרים. א"כ מ"ט כתב הרמב"ם ז"ל דחייב משום תולדת זורע. ובאמת קושייא זו מרפסא איגרי ומשום הכי לא כתב הטור דין זה ולא שאר גדולי המורים. והדבר צ"ע. והתימה על מוהריק"א ז"ל שמראה מקום הוא לנו וממקומו איפכא מוכח וזה פשוט. אשר ע"כ לעניין מה שנסתפקנו בעניין שריית צמוקים כיון דחטי ושערי דשייך בהו זריעה טפי לא מצינו להם מקום לאסור לסוגית הגמ'. מ"מ ראוי לאסור הואיל ונפק מפומיה דרב הרמב"ם ז"ל, אבל הבו דלא לוסיף עלה דשריית צמוקים לית בהו רירא ולא שייך בהו לישה אע"ג דחטי ושערי ג"כ לא שייך בהו מ"מ כבר הורה זקן הרמב"ם ז"ל לאסור, ואולי איזה מקום מצא או ברייתא או תוספתא הילכך יש לחוש לדבריו אבל דלא להוסיף עלה. נאם הצעיר יום טוב צהלון (מהריט"ץ חלק א סימן סט):

ע"כ מעמ' קודם

שאין מכניסין מי רגלים למקדש. יש מפרשים מי רגלים ממש וגנאי הוא להכניס בעזרה. ויש מפרשים עשב שכך שמו ומפני השם שהוא גנאי לא היו לוקחין אותו. תוס' (שטמ"ק כריתות): כתב הכלבו יש מפרשים מי רגלים, מעין אחד הוא ששמו מי רגלים, ואי אפשר לומר מי רגלים ממש חלילה שלא עלה על לב אדם לשרות בהן סמני הקטורת ע"כ. ואני אומר אלו המפרשים ירדו אל מעין שלא היה ולא נברא כו' וחלילה וחס לפרש כן כי שבוש גדול וטעות גמור הוא, אם מכח סברא אם מכח גמרא. מכח סברא מה העדר כבוד יש מכח השם מי רגלים שיש למים אלו של מעין זה אם לא יזכר ולא יפקד כלל השם מי רגלים על אלו מים בכניסתן למקדש. אם מכח גמרא הלא גמרא ערוכה בפרק דם חטאת מפרש אותו מי רגלים ממש מדפריך התם על המשנה דקתני דם חטאת שניתז על בגד שטעון כבוס והא בעי דם חטאת שבעה סמנים השנויים במסכת נדה בפרק האשה שהיא עושה לענין כתם וחד מנייהו מי רגלים והתניא בפטום הקטורת אלא שאין מכניסין מי רגלים למקדש והא ודאי דמי רגלים משבעה סמנין הוא מי רגלים ממש כמפורש התם במשנה ובגמרא מי רגלים שהחמיצו תנא כמה חמוצן שלשה ימים ואם הם של זקן או של ילד כו' וממילא הנך מי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדפריך הגמרא מינה. ולמי שרוצה לעקש ולומר לעולם אימא לך דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת לא איירי במי רגלים ממש אלא מעין א' ששמו מי רגלים והכי פריך הגמרא אם אין מכניסין למקדש אפילו מים זכים וצלולים של מעין ששמו מי רגלים מפני הכבוד כל שכן שאין מכניסין מי רגלים ממש במקדש מפני הכבוד. אביא לו ראיה מבוארת ומבוררת שאין להשיב עליה בשום פנים דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדברי הירושלמי פ' טרף בקלפי דקאמר והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד, ומדקאמר אלא שאין מכניסין ריח רע אלמא דמי רגלים ממש קאמר אבל אם לא מפני הכבוד לא היו מניחין מלשרות במי רגלים מפני ריחן רע שהרי הלבונה ריחה רע ומנויה עם סמני הקטורת (בא"ר שבע כריתות שם):